

7. Жердецька Л. В. Системний банківський ризик: причини та напрями регулювання : монографія. Одеса : Атлант, 2017. 353 с.
8. Примостка Л. О., Суторміна К. М. Системний ризик та економічний капітал банку. *Управління банківськими ризиками* : підручник. Київ : КНЕУ, 2018. С. 428–436.
9. Wystup U. *FX Options and Structured Products*. 2nd ed. Chichester : John Wiley & Sons, 2017. 480 p.
10. Hull J. C. *Options, Futures, and Other Derivatives*. 10th ed. New York : Pearson Education, 2017. 896 p.
11. Gatheral J., Jacquier A. Arbitrage-free SVI volatility surfaces. *Quantitative Finance*. 2014. Vol. 14. No. 1. P. 59–71.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2033323>

REFERENCES

- Black F. & Scholes M. (1973). The Pricing of Options and Corporate Liabilities. *Journal of Political Economy*, 3(81), 637–654.
<https://doi.org/10.1086/260062>
- Board of Governors of the Federal Reserve System. Selected Interest Rates (H.15). <https://www.federalreserve.gov/releases/h15/default.htm>
- Department of the Treasury U.S. (2026). Daily Treasury Par Yield Curve Rates. https://home.treasury.gov/resource-center/data-chart-center/interest-rates/TextView?type=daily_treasury_yield_curve&field_tdr_date_value=202605
- Garman M. B. & Kohlhagen S. W. (1983). Foreign Currency Option Values. *Journal of International Money and Finance*, 3(2), 231–237.
[https://doi.org/10.1016/S0261-5606\(83\)80001-1](https://doi.org/10.1016/S0261-5606(83)80001-1)

- Gatheral J. & Jacquier A. (2014). Arbitrage-free SVI volatility surfaces. *Quantitative Finance*, 1(14), 59–71.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2033323>
- Hull J. C. (2017). *Options, Futures, and Other Derivatives*. New York: Pearson Education.
- Kuzheliev M. O. & Zhytar M. O. (2016). *Finansova hnuchkist pryiniattia rishen v investytsiinii diialnosti bankiv: monohrafiia* [Financial flexibility of decision-making in the investment activity of banks: monograph]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
- Postanova Pravlinnia NBU «Pro skhvalennia deiakykh rozporiadchykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy» vid 26.10.2015 r. № 732 [Resolution of the Board of the NBU 'On approval of certain administrative acts of the National Bank of Ukraine' dated 26.10.2015 No. 732]. https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_26102015_732
- Prymostka L. O. & Sutormina K. M. (2018). Systemnyi ryzik ta ekonomichni kapital banku [Systemic risk and economic capital of the bank]. *Upravlinnia bankivskymy ryzykamy: pidruchnyk* [Banking risk management: textbook] (pp. 428–436). Kyiv: KNEU.
- Wystup U. (2017). *FX Options and Structured Products*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Zherdetska L. V. (2017). *Systemnyi bankivskiy ryzik: prychny ta napriamy rehuliuвання*: monohrafiia [Systemic banking risk: causes and directions of regulation: monograph]. Odesa: Atlant.

Стаття надійшла до редакції / Received: 04.03.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 17.03.2026
Оприлюднено / Published: 30.04.2026

УДК 368.07
JEL: G14; G22; G30
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-3-424-434>

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИКІВ

©2026 КУЛИНА Г. М., ГРЕГОРАЩУК І. Л.

УДК 368.07
JEL: G14; G22; G30

Кулина Г. М., Грегоращук І. Л. Механізм управління фінансовою надійністю страховиків

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та комплексній концептуалізації механізму управління фінансовою надійністю страховика через визначення його сутності та структурних елементів. На основі систематизації об'єктів управління запропоновано авторське визначення поняття «управління фінансовою надійністю страховика» та виокремлено його специфічні характеристики, що дозволяють чітко розмежувати цей процес із такими суміжними категоріями, як управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою. Доведено, що механізм управління фінансовою надійністю страховика є сукупністю взаємопов'язаних цілей, принципів, методів, інструментів, організаційного та нормативно-правового забезпечення, за допомогою яких суб'єкти управління здійснюють комплексний вплив на платоспроможність, фінансову стійкість і фінансову безпеку страхової компанії. Це забезпечує її здатність стабільно виконувати зобов'язання, адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища та формувати фінансовий потенціал довгострокового розвитку. У результаті дослідження запропоновано авторське бачення структури механізму управління фінансовою надійністю страховика із виділенням стратегічно-цільової, організаційно-управлінської, функціонально-елементної, результативно-контрольної підсистем і підсистем забезпечення, а також методів, важелів та інструментів зазначеного управління. Особливу увагу приділено характеристиці основних підсистем і структурних елементів механізму управління фінансовою надійністю страхових компаній. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаються в розробці комплексного методичного інструментарію оцінювання фінансової надійності страхових компаній та обґрунтуванні стратегічних напрямів удосконалення управління нею, що дозволить забезпечити стабільність страхового ринку в умовах динамічних інституційних трансформацій.

Ключові слова: управління фінансовою надійністю страховика; управління фінансовою безпекою; управління фінансовою стійкістю; управління платоспроможністю; механізм управління; підсистеми; методи; важелі та інструменти механізму управління; страхова компанія.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 11.

Кулина Галина МIRONІВНА – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: gkulyna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7035-315X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-8288-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57218318366>

Грегорашук Ігор Любомирович – аспірант кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: hrehorihor@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9515-1074>

UDC 368.07

JEL: G14; G22; G30

Kulyna H. M., Hrehorashchuk I. L. The Mechanism for Managing the Financial Reliability of Insurers

The aim of the article is the theoretical substantiation and comprehensive conceptualization of the mechanism for managing the financial reliability of an insurer through the definition of its essence and structural elements. Based on the systematization of management objects, an authorial definition of the concept of «management of an insurer's financial reliability» is proposed, and its specific characteristics are highlighted, allowing a clear distinction of this process from related categories such as solvency management, financial stability, and financial security. It is proved that the mechanism for managing an insurer's financial reliability is a combination of interrelated goals, principles, methods, tools, organizational and regulatory support, through which management subjects exert comprehensive influence on the solvency, financial stability, and financial security of the insurance company. This ensures its ability to consistently fulfill obligations, adapt to changes in the internal and external environment, and shape the financial potential for long-term development. As a result of the study, an authors' vision of the structure of the management mechanism for an insurer's financial reliability is proposed, with the allocation of strategic-target, organizational-managerial, functional-elemental, result-control subsystems and support subsystems, as well as methods, levers, and tools for the said management. Special attention is given to the characteristics of the main subsystems and structural elements of the financial reliability management mechanism of insurance companies. Prospects for further scientific research are seen in the development of the comprehensive methodological tools for assessing the financial reliability of insurance companies and substantiating the strategic directions for improving its management, which will ensure the stability of the insurance market under conditions of dynamic institutional transformations.

Keywords: management of the insurer's financial reliability; management of financial security; management of financial stability; management of solvency; management mechanism; subsystems; methods; levers and tools of the management mechanism; insurance company.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 11.

Kulyna Halyna M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: gkulyna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7035-315X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-8288-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57218318366>

Hrehorashchuk Ihor L. – Postgraduate Student, Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: hrehorihor@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9515-1074>

В умовах посилення регуляторного впливу на страховий ринок, трансформації інституційного середовища та гармонізації національного страхового законодавства з європейськими стандартами особливої актуальності набуває механізм управління фінансовою надійністю страховиків. Ефективність управління фінансовою надійністю страхової компанії значною мірою визначається якістю правового регулювання, дієвістю механізмів державного нагляду, рівнем корпоративного управління та узгодженістю внутрішніх організаційних процедур із вимогами регулятора. У цьому контексті поглиблене дослідження механізму управління фінансовою надійністю страховиків є необхідним для обґрунтування сучасних

підходів до забезпечення їх платоспроможності, фінансової стійкості та безпеки, підвищення довіри страхувальників і формування умов для стабільного функціонування та розвитку страхового ринку в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади фінансової надійності страхових компаній висвітлені в працях багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, серед учених, які займалися питаннями управління платоспроможністю та механізмами забезпечення фінансової надійності страховика, варто відзначити Л. О. Алексеєву [1], В. Д. Бігдаш [11], Л. О. Заволоку [1], Г. М. Кулину [2], О. Б. Пономарьову [1], Ю. В. Чердніченко [11] та ін. Натомість М. В. Балицька [5],

О. В. Левкович [6], О. І. Ляшук [4], І. І. Мельничук [4], А. Г. Озерова [6] та Л. А. Приступа [3] зосередили свою увагу на оцінюванні фінансової стійкості страховика та механізмах управління нею. Т. Д. Кривошлик [7], І. В. Лещенко [7], Н. Г. Нагайчук [8] і Т. В. Татаріна [7] досліджують актуальні питання сутності та умов забезпечення фінансової безпеки страхових компаній, тоді як С. С. Іваночко [10], О. І. Копилук [10], В. Б. Логін [10], О. М. Музичка [10] та Н. Г. Нагайчук [9] – інструментарій та механізми управління нею.

Попри значний доробок зазначених авторів, у теоретичному аспекті залишається недостатньо формалізованим механізм управління фінансовою надійністю страховика. Зокрема, потребує чіткої ідентифікації склад його суб'єктно-об'єктної структури, принципів функціонування, функціональних і забезпечувальних підсистем тощо. Необхідність комплексної теоретичної концептуалізації механізму як системи взаємопов'язаних елементів, що забезпечують підтримання належного рівня фінансової надійності страховика, зумовила вибір теми та логіку побудови даного дослідження.

Формулювання мети статті (постановка завдання). *Мета* статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та комплексній концептуалізації механізму управління фінансовою надійністю страховика через визначення його сутності та структурних елементів.

Виклад основного матеріалу. Реалізація окресленої мети вимагає перш за все більш детального розгляду сутнісної характеристики управління фінансовою надійністю страховика. У цьому контексті відмітимо, що в науковій літературі недостатньо уваги приділяється трактуванню поняття «управління фінансовою надійністю страховика». Натомість більше досліджень присвячено управлінню платоспроможністю, фінансовою безпекою та фінансовою стійкістю страхових компаній, вивченню їхньої мети, принципів та механізму. При цьому доволі часто відбувається ототожнення процесу управління фінансовою стійкістю та фінансовою надійністю страховика. Вважаємо за доцільне розглядати сутність, механізм, основні елементи управління фінансовою надійністю страховика через призму взаємозв'язку з управлінням його платоспроможністю, фінансовою стійкістю, фінансовою безпекою. Систематизуємо всі об'єкти управління в рамках формулювання власного визначення поняття «управління фінансовою надійністю страховика».

Заволока Л. О., Пономарьова О. Б., Алексеева Л. О. вважають, що «управління платоспро-

можністю страхової організації полягає в забезпеченні достатнього рівня платоспроможності, фінансовому плануванні, формуванні та раціональному використанні страхових резервів, особливостях законодавства ринку страхових послуг, захисті прав акціонерів та страхувальників тощо» [1, с. 31–32]. При цьому Г. М. Кулина розкриває зміст управління платоспроможністю страховика «через розробку й ефективне використання інструментарію фінансового механізму для практичної реалізації цілей фінансової політики страховика» [2, с. 369]. Наведені визначення свідчать про комплексний характер управління платоспроможністю страховика, оскільки поєднують як практичні, так і стратегічні аспекти фінансового управління.

Підхід Л. О. Заволоки, О. Б. Пономарьової та Л. О. Алексеевої орієнтований на забезпечення нормативно визначеного рівня платоспроможності через фінансове планування, формування страхових резервів і дотримання вимог законодавства, що відображає регуляторну природу страхового бізнесу та необхідність захисту інтересів страхувальників і акціонерів. Водночас позиція Г. М. Кулини розширює зміст управління платоспроможністю, розглядаючи його як складову фінансової політики страховика, що реалізується за допомогою інструментів фінансового механізму. Такий підхід дозволяє трактувати управління платоспроможністю не лише як дотримання встановлених нормативів, а як активний процес прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення стратегічних цілей розвитку страхової компанії.

Отже, управління платоспроможністю страховика доцільно визначати як цілісну систему заходів, методів і фінансових інструментів у поєднанні з регуляторними вимогами та інструментами фінансового менеджменту, що спрямовані на підтримання належного рівня платоспроможності страхової компанії та, водночас, є важливою передумовою забезпечення її фінансової стійкості та фінансової надійності.

Одним із об'єктів управління фінансовою надійністю є фінансова стійкість. Приступа Л. А. стверджує, що «управління фінансовою стійкістю страхової компанії передбачає об'єктивне визначення її існуючого та перспективного стану, скоординоване управління фінансовими ресурсами страховика, вибір таких управлінських рішень, які сприяли б забезпеченню фінансової стійкості, що із застосуванням системного підходу може бути впорядковано та представлено у вигляді цілісної системи. Тобто система управління фінансовою стійкістю страхової компанії є сукупністю інструментів управління, які суб'єкти управління засто-

совують та спрямовують на забезпечення фінансової стійкості страхової компанії» [3, с. 17]. Наведене твердження автора розкриває системний підхід до управління фінансовою стійкістю страховика та логічно обґрунтовує її роль як об'єкта управління фінансовою надійністю. Акцентовано увагу на необхідності оцінювання поточного фінансового стану страхової компанії, прогнозування її перспективного розвитку, що дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози фінансовій рівновазі та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Важливим аспектом цього підходу є розуміння управління фінансовою стійкістю як скоординованого процесу управління фінансовими ресурсами, що реалізується через сукупність інструментів і методів фінансового менеджменту. Представлення управління фінансовою стійкістю у вигляді цілісної системи підкреслює його комплексний характер і взаємозв'язок із загальною системою управління фінансовою надійністю страховика. Таким чином, забезпечення фінансової стійкості виступає ключовою передумовою формування фінансової надійності, оскільки саме через ефективне управління фінансовими ресурсами, резервами та ризиками створюються умови для стабільного виконання зобов'язань і довгострокового розвитку страхової компанії.

Зауважимо, що більшість науковців при розкритті сутності управління фінансовою стійкістю страховика розглядають систему, процес або механізм управління, виокремлюючи їх складові елементи, етапи, підсистеми. Так, Мельничук І. І., Ляшук О. І. пропонують «управління фінансовою стійкістю страховика розглядати також через фінансовий механізм управління, що забезпечить комплексний підхід до вивчення даного питання» [4]. Крім того, автори зазначають, що механізм управління фінансовою стійкістю – це «сукупність певних відносин, які реалізуються між різними суб'єктами управління і направлені на об'єкт управління через застосування як загальних, так і спеціалізованих методів та відповідного забезпечення, що сприяють підтримці достатнього рівня фінансової стійкості компанії на певному етапі її розвитку з урахуванням впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища» [4]. Розгляд управління фінансовою стійкістю через фінансовий механізм дозволяє поєднати цілі, методи, інструменти та суб'єктів управління в єдину цілісну систему, орієнтовану на підтримання необхідного рівня фінансової рівноваги страхової компанії з урахуванням стадії її розвитку та впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

Важливим у запропонованому трактуванні є акцент на взаємодії між суб'єктами управління та об'єктом управління, що реалізується через застосування як загальних, так і спеціалізованих методів фінансового менеджменту. Такий підхід підкреслює динамічний характер управління фінансовою стійкістю та його адаптивність до змін економічного середовища. Водночас представлення управління фінансовою стійкістю як механізму створює теоретичні передумови для інтеграції цього процесу в систему управління фінансовою надійністю страховика, де фінансова стійкість виступає ключовим об'єктом управлінського впливу та базовою умовою забезпечення стабільності й довгострокового розвитку страхової компанії.

Схожий підхід застосовує Балицька М. В., яка наголошує, що «управління фінансовою стійкістю страхової організації, як і будь-яке інше управління, ґрунтується на певному механізмі. Механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації являє собою сукупність елементів впливу на процес розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з фінансовою стійкістю страхової організації» [5, с. 62]. Аналогічним є формулювання механізму управління фінансовою стійкістю страхової організації, запропоноване Озеровою А. Г. і Левкович О. В. [6, с. 231]. Зауважимо, що такі визначення фінансового механізму є доволі обмеженими та не розкривають його зміст. Проте автори у своєму дослідженні в подальшому розглядають структуру фінансового механізму управління фінансовою стійкістю страховика, конкретизують його методи.

Кривошлик Т. Д., Татаріна Т. В. і Лещенко І. В. трактують управління фінансовою безпекою страхової компанії як «комплекс заходів і процедур організаційного, методичного та управлінського характеру, спрямований на своєчасне виявлення та запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам, забезпечення захисту та сприяння ефективному використанню фінансових ресурсів, контроль за фінансовими відносинами та можливість досягнення фінансових інтересів компанії» [7, с. 175]. Наведене визначення розкриває комплексний і превентивний характер управління фінансовою безпекою страховика, акцентуючи увагу на поєднанні організаційних, методичних і управлінських заходів, спрямованих на своєчасне виявлення та нейтралізацію внутрішніх і зовнішніх загроз. Важливою рисою цього підходу є орієнтація не лише на захист фінансових ресурсів, а й на забезпечення умов для їх ефективного використання та досягнення фінансових інтересів страхової компанії. Водночас таке трактування підкреслює роль управління фінан-

совою безпекою як складової загальної системи управління фінансовою надійністю страховика, що забезпечує стабільність його функціонування та адаптацію до ризиків мінливого економічного середовища.

Водночас Нагайчук Н. Г. розглядає поняття «система управління фінансовою безпекою страхового сектору», під яким розуміє «сукупність суб'єктів макро- і мікрорівня, які через використання законодавчо дозволених і встановлених механізмів та інструментів, здатних забезпечити захист страхових компаній від внутрішніх і зовнішніх загроз, що реалізується шляхом впливу на визначені законодавством чи внутрішніми керівництвами об'єкти з метою забезпечення стійкого функціонування страхового ринку в цілому, і страхових компаній зокрема, і належного виконання останніми зобов'язань (страхових – перед страхувальниками, фінансових – перед персоналом та власниками і податкових – перед державою) за умов досягнення поставлених цілей стратегічного і тактичного характеру» [8, с. 31]. Відповідно, застосовано інституційно-системний підхід до управління фінансовою безпекою, оскільки враховано рівень окремої страхової компанії та весь страховий сектор водночас. Авторка акцентує увагу на взаємодії суб'єктів макро- та мікрорівня, ролі законодавчо визначених механізмів й інструментів, а також на цільовій спрямованості управління фінансовою безпекою – забезпеченні стійкого функціонування страхового ринку та належного виконання страховиками своїх зобов'язань перед ключовими стейкхолдерами, охоплюючи платоспроможність і фінансову стійкість страхової компанії. Такий підхід підкреслює стратегічний характер управління фінансовою безпекою та його значення як важливої складової формування фінансової надійності страховиків у довгостроковій перспективі.

Крім того, в іншій публікації Н. Г. Нагайчук наголошує: «Механізм управління фінансовою безпекою страховика покликаний забезпечити його фінансову стійкість і незалежність, формування максимально можливого фінансового потенціалу та ефективне його використання через оптимізацію бізнес-процесів, побудову системи індикаторів для ідентифікації загроз фінансовій стійкості та розробку програми заходів з їх уникнення, мінімізації та усунення наслідків. При цьому механізм має бути гнучким і легко адаптованим до змін зовнішнього і внутрішнього середовища страховика» [9, с. 197]. Авторка акцентує увагу на тому, що управління фінансовою безпекою не обмежується захисною функцією, а спрямоване на забезпечення

фінансової стійкості та незалежності страховика, формування й ефективне використання його фінансового потенціалу. Важливою складовою такого механізму є побудова системи індикаторів для ідентифікації загроз і розробки комплексу превентивних заходів.

Разом із тим наголос на гнучкості та здатності механізму адаптуватися до змін зовнішнього і внутрішнього середовища дозволяє розглядати управління фінансовою безпекою як динамічний процес, інтегрований у загальну систему управління страховою компанією. Такий підхід логічно узгоджується з концепцією фінансової надійності страховика, у межах якої фінансова безпека виступає не лише умовою захисту від загроз, а й важливим чинником забезпечення стабільного функціонування та довгострокового розвитку страхової компанії.

На основі проведеного вище дослідження виокремимо основні відмінні ознаки управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою страховика (табл. 1). Сформулюємо власний авторський підхід до трактування управління фінансовою надійністю страхової компанії, визначимо його специфічні характеристики.

Порівняльний аналіз, представлений у табл. 1, свідчить, що управління платоспроможністю має вузьке спрямування, зокрема на забезпечення виконання зобов'язань у короткостроковому періоді. Водночас управління фінансовою стійкістю охоплює ширше коло управлінських завдань, які пов'язані з підтриманням фінансової рівноваги та адаптацією до змін ринкового середовища. Разом із тим, управління фінансовою безпекою має стратегічний і превентивний характер і передбачає захист фінансових ресурсів, капіталу та фінансових інтересів страховика від внутрішніх і зовнішніх загроз. У сукупності ці напрями управлінської діяльності формують ієрархічно взаємопов'язану систему управління фінансовою надійністю страхової компанії, яке здійснюється за допомогою певного механізму.

Отже, управління фінансовою надійністю страховика має комплексний та інтегральний характер, оскільки поєднує в єдиній системі управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою, узгоджуючи їх цілі, інструменти й результати. На відміну від управління окремими складовими, воно охоплює різні рівні управлінського впливу – від операційного забезпечення виконання зобов'язань до стратегічного формування фінансового потенціалу страховика, що дозволяє забезпечити безперервність діяльності та довгостроковий розвиток.

Порівняльна характеристика управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою страховика за різними ознаками

Характерні ознаки	Управління платоспроможністю	Управління фінансовою стійкістю	Управління фінансовою безпекою
Економічна сутність	Забезпечення здатності виконувати зобов'язання	Підтримання та відновлення фінансової рівноваги	Запобігання та нейтралізація фінансових загроз
Об'єкт управління	Поточні та майбутні зобов'язання страховика	Активи, пасиви, капітал, страхові резерви	Фінансові ресурси, грошові потоки, ризики та інтереси
Головна мета управління	Своєчасне та повне виконання зобов'язань	Стабільність функціонування та розвитку	Захист фінансових інтересів і потенціалу
Часовий період	Переважно короткостроковий	Середньо- та довгостроковий	Довгостроковий
Вплив ризиків	Опосередкований	Враховуються у процесі стабілізації	Ідентифікація, мінімізація, нейтралізація ризиків
Управлінський характер	Переважно операційний	Тактичний і стратегічний	Стратегічний і превентивний
Результат управління	Збереження платоспроможності	Забезпечення фінансової рівноваги	Стійкість до загроз і фінансових криз
Відносно фінансової надійності	Базова передумова	Ключова складова	Захисна складова

Джерело: авторська розробка.

Специфікою управління фінансовою надійністю є його системність і багатовимірність, яка передбачає скоординоване управління фінансовими ресурсами, активами та пасивами, страховими резервами, капіталом і грошовими потоками з урахуванням сукупності фінансових і нефінансових чинників. Важливу роль у цьому процесі відіграє ризик-орієнтований підхід, що ґрунтується на ідентифікації, оцінюванні та мінімізації внутрішніх і зовнішніх загроз, а також на здатності страховика адаптуватися до змін економічного, регуляторного та ринкового середовища.

Крім того, управління фінансовою надійністю страховика характеризується поєднанням регуляторних вимог і внутрішніх управлінських рішень, що забезпечує дотримання нормативів платоспроможності й фінансової стійкості та водночас – реалізацію стратегічних цілей компанії. Воно охоплює також інституційні та репутаційні аспекти діяльності страховика, зокрема якість корпоративного управління, інформаційну прозорість і рівень довіри страхувальників. У підсумку управління фінансовою надійністю виступає узагальнювальним процесом, результатом якого є стабільне виконання зобов'язань, стійкість до ризиків і загроз та формування передумов для сталого функціонування та розвитку страхової компанії в довгостроковій перспективі.

На основі узагальнення різних підходів до трактування управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою, систематизації ознак, які їх розрізняють, та врахуванні специфічних характеристик управління фінансовою надійністю сформулюємо авторське визначення поняття «управління фінансовою надійністю страховика», зокрема, як цілісний, системний і безперервний процес цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на формування, підтримання та підвищення здатності страхової компанії стабільно та безперервно виконувати всі взяті зобов'язання, ефективно управляти фінансовими ресурсами та ризиками, протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам і забезпечувати довгостроковий розвиток шляхом інтегрованого управління платоспроможністю, фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою. Крім того, механізм управління фінансовою надійністю страховика – це сукупність взаємопов'язаних цілей, принципів, методів, інструментів, організаційного та нормативно-правового забезпечення, за допомогою яких суб'єкти управління здійснюють комплексний вплив на платоспроможність, фінансову стійкість і фінансову безпеку страхової компанії з метою забезпечення її здатності стабільно виконувати зобов'язання, адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища та формувати фінансовий потенціал довгострокового розвитку.

Сформульоване визначення вказує на комплексний характер механізму управління фінансовою надійністю страховика з акцентом на взаємозв'язок його структурних елементів – мети, принципів, методів, інструментів, організаційного та нормативно-правового забезпечення.

На відміну від механізму управління фінансовою стійкістю, який передбачає як правило підтримання фінансової рівноваги та відновлення фінансових показників страховика, а також механізму управління фінансовою безпекою, орієнтованого на ідентифікацію, запобігання та нейтралізацію внутрішніх і зовнішніх загроз, механізм управління фінансовою надійністю має інтегральний характер. Його специфіка полягає в поєднанні стабілізаційних і захисних функцій із забезпеченням платоспроможності страховика, що дозволяє узгоджувати короткострокові операційні та довгострокові стратегічні цілі діяльності. Таким чином, механізм управління фінансовою надійністю є узагальнювальним інструментом фінансового управління страховою компанією, що створює передумови для її стабільного функціонування та розвитку в умовах впливу ризиків та загроз ринкового середовища.

Розглянемо детальніше структуру та охарактеризуємо основні елементи механізму, на якому базується управління фінансовою надійністю страховика. Зауважимо, що в наукових працях більшість досліджень присвячено механізму управління фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою страховика.

Так, Мельничук І. І. та Ляшук О. І. виокремлюють такі базові складові фінансового механізму управління фінансовою стійкістю страховика, як: «об'єкти і суб'єкти управління фінансовою стійкістю (суб'єкти: страховики, Нацкомфінпослуг, НБУ; об'єкти: ліквідність, платоспроможність, рівень перестраховування, обсяг власних коштів); функціональна підсистема (методи, важелі, інструменти управління фінансовою стійкістю); підсистема забезпечення (інформаційно-аналітичне; нормативно-правове; програмно-технічне; організаційне; кадрове); цільова підсистема (мета і завдання управління фінансовою стійкістю)» [4].

Узагальнюючи наведений підхід авторів до формування структури механізму управління фінансовою стійкістю страховика, зазначимо, що виокремлені підсистеми характеризують комплекс взаємопов'язаних елементів управлінського впливу, спрямованих на підтримання фінансової рівноваги страхової компанії. Водночас до складу таких елементів включено методи, важелі, інструменти, а також інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, організаційне, кадрове та програмно-технічне

забезпечення, що за своїм змістом описують загальний фінансовий механізм функціонування страховика. Таким чином, потребують уточнення специфічні компоненти механізму управління фінансовою стійкістю з позиції цільової спрямованості управлінського впливу. У цьому контексті слушно зазначає М. В. Балицька, що «механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації є похідним від фінансового механізму організацій взагалі і механізму загального управління організацією» [5, с. 62]. При цьому вона схематично наводить механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації з виокремленням таких систем: зовнішнього оцінювання та регулювання фінансової стійкості страхової організації; важелів, інструментів і методів управління [5, с. 63]. Важливо зауважити, що авторка розрізняє загальні та специфічні принципи, важелі й методи управління фінансовою стійкістю страхової організації, роблячи акцент на специфіку такого управління. Аналогічний підхід до формування структури механізму управління фінансовою стійкістю страховика застосовують А. Г. Озерова та О. В. Левкович [6, с. 232–233].

На думку Копилук О. І., Музички О. М., Іваночко С. С. і Логіна В. Б., «механізм управління фінансовою безпекою страхової компанії повинен базуватися на визначенні цільових орієнтирів, форм, методів, важелів, інструментів управління, нормативно-правовому та інформаційному забезпеченні» [10, с. 178]. При цьому авторами конкретизовано кожен зі структурних елементів механізму управління фінансовою безпекою, що практично ідентичні зі складовими фінансового механізму страховика.

Окреслені підходи до формування структури механізму управління фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою страховика свідчать про їх значну структурну подібність, оскільки більшість авторів виокремлюють такі елементи, як цілі, принципи, методи, важелі, інструменти управління, а також інформаційно-аналітичне, організаційне та нормативно-правове забезпечення. Відповідно, фактично відтворено базову структуру фінансового механізму страховика, що кореспондує зі складовими механізму управління фінансовою стійкістю та безпекою.

У науковій літературі окремі автори розглядають систему управління платоспроможністю, фінансовою безпекою страховика, виокремлюючи елементи механізму такого управління. Так, Г. М. Кулина розглядає такі складові системи управління платоспроможністю страхових компаній, як: суб'єкти, об'єкти, методи та важелі впливу, інструменти та індикатори [2, с. 370–371]. Водночас такі

ж складові наводить у структурі системи управління фінансовою безпекою страхових компаній Н. Г. Нагайчук [9, с. 198]. Така подібність структурних елементів пояснюється їх належністю до загального фінансового механізму управління діяльністю страховика, у межах якого реалізуються відповідні управлінські функції. У цьому контексті доцільно зазначити, що зазначені складові є за своєю сутністю універсальними та формують основу не лише механізму управління фінансовою стійкістю чи фінансовою безпекою, а й механізму управління фінансовою надійністю страховика.

Таким чином, ідентичність структурних елементів цих механізмів зумовлена їх походженням від загального фінансового механізму функціонування страхової компанії. Водночас їх відмінність проявляється не у складі елементів, а в цільовій спрямованості управлінського впливу: якщо механізм управління фінансовою безпекою орієнтований на захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, а фінансовою стійкістю – на підтримання фінансової рівноваги, то механізм управління фінансовою надійністю має інтегральний характер і спрямований на узгоджене забезпечення платоспроможності, стійкості та безпеки страховика в довгостроковій перспективі.

Цікавим є твердження Чередніченка Ю. В. та Бігдаша В. Д., що «загалом фінансова надійність страховика базується на кількох ключових механізмах, які утворюють цілісну систему фінансової безпеки» [11, с. 213]. Разом із тим автори наводять їх перелік: «капіталізацію та диверсифікацію джерел власних коштів, що забезпечують покриття потенційних ризиків; збалансований страховий портфель, який мінімізує залежність від окремих видів страхування; формування адекватних страхових резервів та застосування перестраховування як інструменту ризикового перерозподілу; розроблення інноваційних страхових продуктів і цифрових каналів обслуговування, що підвищують клієнтську лояльність і конкурентоспроможність; впровадження інформаційно-аналітичних систем моніторингу ризиків, здатних прогнозувати фінансові коливання в реальному часі» [11, с. 213–214]. Не погоджуємося з позицією вчених щодо включення механізмів фінансової надійності до системи фінансової безпеки страховика, адже вважаємо фінансову надійність інтегральною характеристикою, до якої належить фінансова безпека.

Охарактеризуємо основні підсистеми та структурні елементи механізму управління фінансовою надійністю страхових компаній, які представлено на *рис. 1*.

Зауважимо, що стратегічно-цільова підсистема механізму управління фінансовою надійністю страховика визначає стратегічні орієнтири забезпечення фінансової надійності страховика, у тому числі – стабільне виконання зобов'язань, підтримання платоспроможності, фінансової стійкості та фінансової безпеки.

Організаційно-управлінська підсистема передбачає організаційну структуру управління, його учасників та сферу управлінського впливу.

Функціонально-елементна підсистема забезпечує практичну реалізацію управлінських рішень щодо забезпечення фінансової надійності страховика з урахуванням принципів та за допомогою методів, важелів та інструментів.

Система інформаційно-аналітичного та нормативно-правового забезпечення передбачає інформаційну підтримку, формування достовірної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень і досягнення відповідності діяльності страховика встановленим регуляторним вимогам та внутрішнім стандартам.

Отже, приходимо до висновку, що виділення зазначених підсистем дозволяє розглядати механізм управління фінансовою надійністю страховика як цілісну інтегровану систему, у межах якої реалізується узгоджений управлінський вплив на платоспроможність, фінансову стійкість і фінансову безпеку страхової компанії з метою забезпечення її стабільного функціонування в умовах ризикового ринкового середовища.

Доцільно зазначити, що науковці доволі часто виокремлюють загальні (характерні для фінансового механізму) та специфічні (притаманні механізму управління фінансовою стійкістю) методи, важелі та інструменти управління. Крім того, розрізняють методи та інструменти управління фінансовою безпекою, платоспроможністю, які застосовують безпосередньо страхові компанії, та які використовують органи регулювання та нагляду за страховою діяльністю.

Методи управління фінансовою надійністю страховика спрямовані не лише на підтримання поточної здатності виконувати зобов'язання, а й на формування стійкого фінансового потенціалу в умовах невизначеності. До них належать: стратегічне фінансове планування, актуарне моделювання страхових ризиків, управління активами та пасивами (ALM-підхід), сценарний аналіз і stress-testing, прогнозування достатності капіталу, управління концентрацією ризиків, диверсифікація страхового та інвестиційного портфеля. Важливою складовою є ризик-орієнтоване управління, яке передбачає своєчасну ідентифікацію внутрішніх і

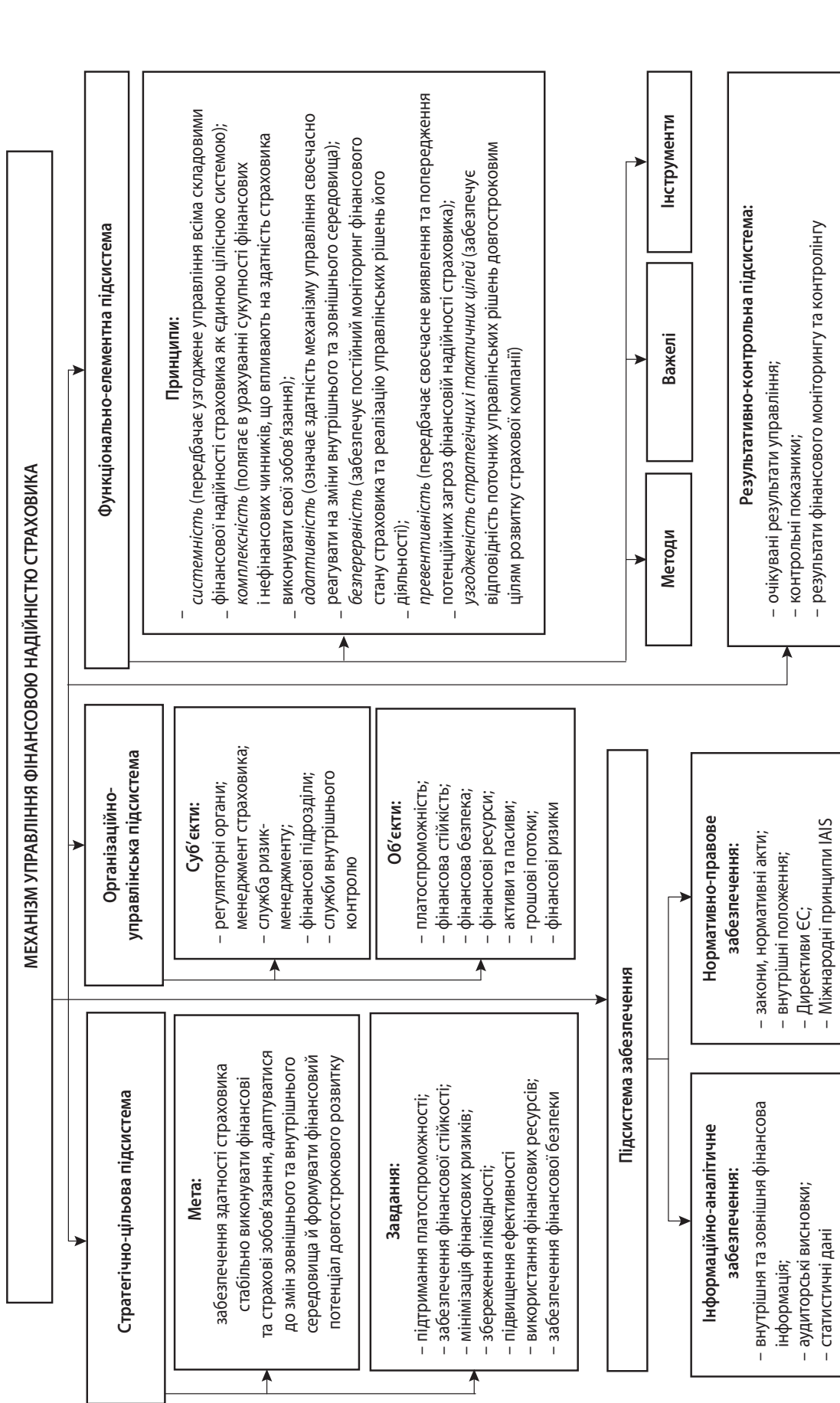

Рис. 1. Структура механізму управління фінансовою надійністю страховика

Джерело: авторська розробка.

зовнішніх загроз та розроблення превентивних заходів щодо їх мінімізації.

Важелі управління фінансовою надійністю відображають специфіку страхового бізнесу та пов'язані з особливостями формування страхового фонду та прийняття зобов'язань. До них належать: достатність і структура власного капіталу, рівень сформованих страхових резервів, маржа платоспроможності, параметри тарифної політики, умови франшизи, обсяг і якість страхового портфеля, рівень перестраховального покриття, структура та ліквідність активів, інвестиційна політика. Особливістю є те, що управлінський вплив здійснюється з урахуванням довгострокового характеру зобов'язань страховика та необхідності забезпечення їх покриття в майбутніх періодах.

Інструменти управління фінансовою надійністю мають фінансовий, регуляторний та організаційний характер. До них належать договори страхування, перестраховання та співстрахування, актуарні розрахунки, система фінансових нормативів, внутрішня політика управління ризиками, фінансова та нефінансова звітність, аудиторські висновки, рейтингові оцінки, тести раннього попередження, комплаєнс-процедури. Специфікою є поєднання внутрішніх інструментів управління з вимогами регулятора щодо достатності капіталу, ліквідності та прозорості діяльності страховика.

Таким чином, у межах управління фінансовою надійністю методи визначають стратегічні та тактичні способи забезпечення стабільності, важелі – параметри фінансової системи страховика, на які спрямовується управлінський вплив, а інструменти – практичні механізми реалізації цього впливу. На відміну від управління фінансовою стійкістю чи фінансовою безпекою, управління фінансовою надійністю має інтегративний характер і орієнтується не лише на стабілізацію або захист, а на забезпечення довіри до страховика та його здатності до безперервного розвитку.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати дослідження, можна відзначити, що механізм управління фінансовою надійністю страховика є складним і комплексним утворенням, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних елементів, скоординоване функціонування яких забезпечує досягнення поставленої мети та виконання завдань управління фінансовою надійністю з отриманням позитивних результатів. Водночас ефективність реалізації такого механізму значною мірою залежить від урахування впливу різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників, своєчасна ідентифікація та оцінювання яких дозволяють адап-

тувати управлінські рішення до змін умов функціонування страховика. У цьому контексті особливого значення набувають інституційно-організаційні та нормативно-правові засади управління фінансовою надійністю страховиків, які визначають рамки регуляторного впливу, вимоги до платоспроможності та капіталу, порядок формування резервів, а також механізми контролю і нагляду.

Перспективи подальших наукових пошуків – у розробці комплексного методичного інструментарію оцінювання фінансової надійності страхових компаній та обґрунтуванні стратегічних напрямів удосконалення управління нею, що дозволить забезпечити стабільність страхового ринку в умовах динамічних інституційних трансформацій. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Заволока Л. О., Пономарьова О. Б., Алексєєва Л. О. Управління платоспроможністю страхової компанії. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5/5. С. 31–34. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f845c771-7ba8-49fa-9a50-2b92fbc19735/content>
2. Кулина Г. М. Інструментарій управління платоспроможністю страхових компаній. *Управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах глобальної трансформації*: монографія / за ред. І. С. Гуцала. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 367–381.
3. Приступа Л. А. Оцінювання фінансової стійкості страхової компанії як базис управлінської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 2. С. 16–22. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-268-2-16-22>
4. Мельничук І. І., Ляшук О. І. Механізм управління фінансовою стійкістю страхової компанії: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-46>
5. Балицька М. В. Основні принципи та механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19. С. 61–64. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2016/14.pdf
6. Озерова А. Г., Левкович О. В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 230–235. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-230-235>
7. Кривошлик Т. Д., Татаріна Т. В., Лещенко І. В. Сутність та місце фінансової безпеки страхової компанії у системі фінансової безпеки держави. *Підприємництво та інновації*. 2024. Вип. 32. С. 172–179. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.26>

8. Нагайчук Н. Г. Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення. *Фінансовий простір*. 2018. № 3. С. 25–32. URL: <https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/611/609>
9. Нагайчук Н. Г. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 195–198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_42
10. Копиліук О. І., Музичка О. М., Іваночко С. С., Логін В. Б. Механізм управління фінансовою безпекою страхової компанії. *Проблеми економіки*. 2023. № 4. С. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-175-181>
11. Чередніченко Ю. В., Бігдаш В. Д. Механізми забезпечення фінансової надійності страхових компаній в Україні: виклики регуляторної конвергенції. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 2. С. 211–216. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-272-211-216>

REFERENCES

- Balytska M. V. (2016). Osnovni pryntsyipy ta mekhanizm upravlinnia finansovoiu stiikistiu strakhovoi orhanyzatsii [Basic principles and mechanism of financial stability management of an insurance organization]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 19, 61–64. http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2016/14.pdf
- Cherednichenko Yu. V. & Bihdash V. D. (2024). Mekhanizmy zabezpechennia finansovoi nadiinosti strakhovykh kompanii v Ukraini: vyklyky rehulyatornoi konverhentsii [Mechanisms for ensuring financial reliability of insurance companies in Ukraine: challenges of regulatory convergence]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 2, 211–216. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-272-211-216>
- Kopyliuk O. I., Muzychka O. M., Ivanochko S. S. & Lohin V. B. (2023). Mekhanizm upravlinnia finansovoiu bezpekoiu strakhovoi kompanii [Mechanism of financial security management of an insurance company]. *Problemy ekonomiky*, 4, 175–181. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-175-181>
- Kryvoshlyk T. D., Tatarina T. V. & Leshchenko I. V. (2024). Sutnist ta mistse finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii u systemi finansovoi bezpeky derzhavy [Essence and place of financial security of an insurance company in the system of financial security of

- the state]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, 32, 172–179. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.26>
- Kulyna H. M. (2015). Instrumentarii upravlinnia platospromozhnistiu strakhovykh kompanii [Tools for solvency management of insurance companies]. *Upravlinnia finansamy subiektiv hospodariuvannia v umovakh hlobalnoi transformatsii: monohrafiia / za red. I. S. Hutsala* [Financial management of business entities in the conditions of global transformation: monograph / edited by I. S. Gutsal] (p. 367–381). Ternopil: TNEU.
- Melnychuk I. I. & Liashuk O. I. (2022). Mekhanizm upravlinnia finansovoiu stiikistiu strakhovoi kompanii: teoretychnyi aspekt [Mechanism of financial stability management of an insurance company: theoretical aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-46>
- Nahaichuk N. H. (2018). Finansova bezpeka i stiikist strakhovyka: porivniannia poniat ta umov zabezpechennia [Financial security and stability of the insurer: comparison of concepts and conditions of provision]. *Finansovy prostir*, 3, 25–32. <https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/611/609>
- Nahaichuk N. H. (2014). Instrumentarii upravlinnia finansovoiu bezpekoiu strakhovykh [Tools for financial security management of insurers]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*, 2, 195–198. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_42
- Ozerova A. H. & Levkovych O. V. (2020). Upravlinnia finansovoiu stiikistiu strakhovoi kompanii [Financial stability management of an insurance company]. *Biznes Inform*, 7, 230–235. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-230-235>
- Prystupa L. A. (2019). Otsiniuvannia finansovoi stiikosti strakhovoi kompanii yak bazys upravlinskoii diialnosti [Assessment of the financial stability of an insurance company as a basis for management activities]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, 2, 16–22. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-268-2-16-22>
- Zavoloka L. O., Ponomarova O. B. & Aliksieieva L. O. (2018). Upravlinnia platospromozhnistiu strakhovoi kompanii [Solvency management of an insurance company]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 5/5, 31–34. <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f845c771-7ba8-49fa-9a50-2b92fbc19735/content>

Стаття надійшла до редакції / Received: 02.03.2026
 Статтю прийнято до публікації / Accepted: 15.03.2026
 Оприлюднено / Published: 30.04.2026